

El camí cap a l'escola inclusiva

Eugènia Palau

Mestra, Col·legi Sagrat Cor El Vendrell

Judit Rovira

Mestra, Col·legi Sagrat Cor El Vendrell

(Rebut 2020-09-12 / Acceptat 2020-11-03)

Resum

El camí cap a l'escola inclusiva

L' escola Sagrat Cor de El Vendrell ha iniciat un procés de reflexió i millora educativa a l'escola. En aquest article expliquem els motius d'iniciar aquest camí d'aprenentatge col·laboratiu entre els mestres i alguns resultats que volem aconseguir en els pròxims anys. Des de la nostra perspectiva la innovació o millora educativa ha d'implicar que tots els alumnes aprenguin més i millor i aquí rau el nostre repte: l'atenció i la personalització de l'aprenentatge.

Paraules Clau: Innovació educativa, espiral d'indagació, comunitat d'indagació.

Abstract

The road to inclusive schooling

The Sagrat Cor school in El Vendrell has begun a process of reflection and educational improvement in the school. In this article we explain the reasons for starting this path of collaborative learning between teachers and some results we want to achieve in the coming years. From our perspective, innovation or educational improvement must involve all students learning more and better, and here lies our challenge: attention and personalization of learning.

Keywords: Educational innovation, inquiry spiral, inquiry community.

Innovació educativa?

Gairebé sempre associem el concepte d'innovació amb la incorporació de les noves tecnologies a l'aula i potser, aquesta concepció no és ben bé així.

Realment innovar és només utilitzar eines tecnològiques? O és molt més ampli aquest concepte?

Per nosaltres la innovació educativa és sinònim d'aprendre, de reflexionar, d'acompanyar l'alumnat en el seu procés de creixement, sempre basant-nos en els set principis de l'aprenentatge que ens descriuen Dumont, Istance i Benavides (2010) i que ens ajuden a tenir present la diversitat de l'alumne, pilar important en la nostra escola.

Cal afegir que hem après que no es pot innovar sense indagar perquè indagar implica tenir curiositat de saber si allò que fem funciona, si es pot millorar, si es pot fer d'una altra

manera... ens porta a espais de reflexió i prendre consciència de la nostra tasca educativa perquè tal com diu la dita “Fent i desfent es fa l’aprenent”.

Qui som

El Col·legi Sagrat Cor del Vendrell és una escola cristiana de la Congregació de les Carmelites Missioneres Teresianes, fundades pel Pare Francesc Palau i amb presència a la vila del Vendrell des de fa 150 anys.

El 2016 s’inicia un procés d’unificació de les escoles i residències de la congregació amb un Equip de Titularitat Provincial únic, la missió del qual és caminar cap a una organització més unificada però mantenint les particularitats de cada centre.

L’escola té tres línies des d’Infantil fins a l’ESO a nivell concertat i una línia a la Llar d’Infants i al Batxillerat que és privat amb la suma d’un total de 1100 alumnes, 90 professors i personal de PAS.

Per què canviar?

La nostra escola venia d’una “tradició” més aviat poc oberta al canvi, amb poca tendència a la revisió. Però durant el curs 2018 - 2019 s’inicien unes entrevistes de caràcter personal al claustre per part de la Titularitat i la Coordinació Pedagògica, on es recullen les inquietuds, les expectatives personals i professionals, la visió de l’escola ... i ens trobem amb un denominador comú: tots expressen la necessitat de canvi, “per exemple en la metodologia, com atendre la diversitat a les aules, tenir una línia pedagògica comuna a totes les etapes,” etc.

Un canvi que l’han de començar a liderar i pautar els mateixos docents.

Per aquest motiu, ens vam matricular al Diploma de Metodologies Innovadores a l’escola de la FPCEE Blanquerna on a banda de tots els coneixements que vam aprendre al llarg de tots els mòduls, vam aprendre a dur a terme una espiral d’indagació a l’escola.

En el nostre camí cap a l’escola inclusiva vam fer diferents parades.

Punt de partida.

Vam reunir-nos amb l’Equip Directiu per explicar l’espiral d’indagació i la proposta de diferents temes possibles per iniciar el cicle de millora.

Finalment es va triar l’àrea de l’atenció a la diversitat, centrant-se en l’etapa educativa de primària i més concretament al cicle superior, perquè la mestra d’Educació Especial hi tenia més presència i també, la importància d’un acabament d’etapa i l’inici d’una altra.

Es va constituir la comunitat d'indagació que estava formada per 28 professionals de l'escola entre els quals hi havia la mestra d'EE, l'ED, els tutors/es, especialistes i els alumnes del cicle superior.

Inici del camí.

En la fase *d'Anàlisi* es van passar qüestionaris als alumnes, famílies, ED, CAD i docents i posteriorment es va fer el buidatge on els quatre grups enquestats coincidien en la necessitat d'un canvi en la metodologia i un enfocament nou de l'atenció a la diversitat.

En l'etapa *d'Enfocar* es va fer el retorn del buidatge i es va decidir ampliar la informació realitzant dos focus grup (alumnes i docents) per recollir més evidències sobre les àrees abans esmentades.

L'últim pas va ser la classificació de les respostes i propostes de millora per temàtiques, les quals van ser:

- Recursos i formació.
- Metodologies.
- Cultura inclusiva/Atenció a la diversitat.

Sabem on anem?

En la fase *d'Intuïció*, partint de tota la informació recollida anteriorment, ens vam adonar que tant els professors com els alumnes manifestaven que hi ha d'haver un canvi en la manera de gestionar l'aula.

Els docents demanaven més formació i acompanyament per saber com tractar la diversitat que hi ha actualment a les aules.

Per altra banda, els alumnes proposaven treballar de manera diferent (més treballs en grup, incorporar més la tecnologia a l'aula...). Per tant, com equip d'indagació vam veure que exposaven les mateixes angoixes, reflexions ambdós grups per igual.

Per aquest motiu, ens vam formular la pregunta de quina seria la millor manera per donar resposta a aquestes inquietuds respecte a la gestió de l'aula i ens vam plantejar si el treball cooperatiu era una bona estratègia per atendre la diversitat.

Aquesta qüestió recollia dos punts clau: la proposta de canvi per part de l'alumnat i el professorat en la metodologia utilitzada fins ara i com millorar l'atenció a la diversitat, l'àrea de cicle de millora.

Cal aclarir que a l'escola no es treballava cooperativament ni a l'aula ni pel que fa als docents; és més, l'anàlisi ens va permetre també detectar que hi havia concepcions diferents i a vegades malenteses del que és el treball cooperatiu.

Cap a l'escola inclusiva.

Abans d'iniciar les últimes fases de l'espiral d'indagació vam prioritzar tres propostes:

- Millorar l'aprenentatge en l'àrea de llengües.
- Introduir l'aprenentatge cooperatiu
- Promoure una aula més inclusiva.

Tot i que en el buidatge no es recollia de manera explícita que calia “*Millorar l’aprenentatge en l’àmbit de llengües*”, es va considerar convenient incloure’l perquè era una demanda feta pel centre. Des de feia molt de temps, bona part del Claustre manifestava reiteradament que convenia una revisió transversal de l’àmbit de llengües.

Es va lligar la introducció del treball cooperatiu a l’aula amb la millora de l’aprenentatge en l’àmbit de llengües perquè comportaria implícitament, aquesta revisió de les competències i continguts vinculats. Sense perdre de vista que la finalitat d’introduir el treball cooperatiu era atendre la diversitat dins l’aula, per aconseguir que les aules de l’escola siguin més inclusives.

La planificació va consistir a elaborar un pla d’intervenció per desplegar-lo en els dos pròxims cursos, on es recollien les àrees de millora amb els corresponents objectius per assolir-los; les accions que s’han de portar a terme i els indicadors d’avaluació o de seguiment per validar-los, així com l’equip de treball encarregat de liderar-lo.

A continuació, us expliquem la primera fase d’intervenció d’una de les tres àrees de millora.

Promoure una aula més inclusiva.

L’objectiu fonamental és atendre l’atenció a la diversitat dins l’aula i es farà un pilotatge a Cicle Superior en l’àmbit de llengües. L’acció clau serà la incorporació de la mestra d’atenció a la diversitat en una sessió setmanal per cada llengua promovent, així, l’atenció dins l’aula i experimentant les primeres pràctiques de docència compartida. Aquesta codocència, que en un principi ens plantejem que sigui de suport i rotació de grups (Rodríguez 2014), caldrà, per portar-la endavant, que hi hagi coordinació per programar conjuntament les pràctiques cooperatives tenint en compte les necessitats educatives especials que quedaran recollides a la programació i amb la incorporació del DUA i, per tant, treballar de manera cooperativa entre els diferents mestres que entraran a la mateixa aula.

Què hem après com a mestres?

Ara tenim la motxilla plena de nous aprenentatges dels quals volem destacar que la nostra feina l’hem de pensar sempre amb l’objectiu de com podem millorar l’aprenentatge dels nostres alumnes.

També hem après a mirar d’una manera nova la nostra escola on el treball en equip entre els docents i la reflexió conjunta siguin la clau per la pràctica de la millora educativa.

I per últim, hem descobert l’eina de l’espiral d’indagació que ens serveix per detectar les àrees de millora amb la finalitat que la nostra escola estigui sempre en continu aprenentatge, propiciant espais de reflexió pedagògica i l’avaluació - tant dels alumnes com dels docents- com a procés d’aprenentatge continu. Amb la fita de ser una escola viva i innovadora, que està en contacte amb la societat i formant part de la xarxa educativa.

Agraïments

Volem agrair a la nostra companya del diploma en Metodologies Innovadores, Marta Molas, la seva col·laboració, reflexió i visió externa cap a la nostra escola en aquest procés d'indagació que vam iniciar l'octubre del 2019.

Referències Bibliogràfiques

- Dumont, H., Istance, D. & Benavides, F. (2010). *La naturalesa de l'aprenentatge. Utilitzar la recerca per inspirar la pràctica*. OECD.
- Rodríguez, F. (2014). La co-enseñanza, una estrategia para el mejoramiento educativo y la inclusión. *Revista latinoamericana de educación inclusiva*, 8 (2), 219-233.